

Japan,

tuinen en tempels

Een reis naar Japan is al jarenlang mijn diepe wens geweest en half april 2023 is het eindelijk zover. We reizen drie weken per trein door een land dat met geen enkel ander land te vergelijken is. Japan behoort niet tot Azië, al hebben de Japanners erg hun best gedaan om flinke delen van Azië te veroveren en te koloniseren. Japan behoort ook niet tot het westen, hoewel het in geen enkel opzicht onder doet voor wat wij met enig dedain de 'moderne westerse wereld' noemen. Japan is totaal uniek. Niet alleen de tempels, de grote metropolen, de dorpjes, de verstilte kloosters of de prachtig verzorgde tuinen. Ook de Japanners zijn uniek.

In Japan wonen heel veel mensen. Het land is negen keer zo groot als Nederland en er wonen 125 miljoen mensen, vooral in de steden. In Amsterdam wonen nog geen miljoen mensen, in Tokyo wonen er 40 miljoen. Natuurlijk zijn we op de beroemde 'Shibuya Crossing' geweest in Tokyo. Tijdens het spitsuur steken er 2.500 mensen tegelijk over, zodra de lichten op groen gaan – bijna allemaal gekleed in het zwart-wit – en het gaat heel soepeltjes. Op de perrons stapt een rij mensen in 30 seconden uit en in de Shinkansen (de bullet-train) en het gaat vanzelf, want Japanners zijn ongelooflijk gedisciplineerd en houden rekening met anderen. Er wordt niet geschreeuwd of voorgedrongen: men staat in de rij. Voor alles. Er wordt niet op straat gegeten, gedronken, rommel gedumpt of gerookt. En daardoor is het zeer drukke stadsleven toch merkwaardig relaxt.

Japan is ook het land met het hoogste percentage zelfmoorden. De druk die op vooral jonge vrouwen ligt, moet enorm zijn. Ze moeten alle traditionele normen en waarden naleven, dus een voorbeeldige echtgenote, moeder en huisvrouw zijn en tegelijk ook carrière maken. Tel daar de zorg voor ouders en schoonouders bij op en je weet dat het bijna onmogelijk is. Temeer daar zes dagen per week en tien uur per dag werken geen uitzondering is. Dat overwerk ook betaald wordt, is ook al niet vanzelfsprekend. Vrouwen worden gemiddeld 87 jaar, mannen 81, het is dus niet verwonderlijk dat relatief de meeste honderjarigen ter wereld in Japan wonen. Hoe komt dat? Men heeft een voedingspatroon dat gezond (en erg lekker) is. Weinig vlees, zeer vetarm, relatief veel groente en weinig zoetheid (en melkprodukten), maar ook: kleine hoeveelheden.

De tempels en de tuinen zijn mijn favorieten en dat staat in direct verband met de godsdienst. Vooral het shintoïsme wordt diep beleefd. Het is niet een godsdienst van schuld en boete, er zijn geen messiassen of voorschriften, geen heilige boeken, geen hemel, geen hel. Je streeft naar een leven met eerbied voor en in harmonie met de natuur. Kami zijn er wel, overal. Het zijn geesten die leven in bomen, bergen, riviertjes, stenen, zee en wind. Je kunt ze gunstig stemmen door een bloem neer te leggen, of zorg te dragen voor een mooi stukje natuur, als is het nog zo klein. Overal zie je die heel kleine tuintjes, fonteintjes, bloembakken, allemaal heel zorgvuldig gerangschikt en goed onderhouden. En natuurlijk zijn er de grote tuinen en parken, die terecht wereldberoemd zijn. We zijn te laat voor de kersenbloesem en te vroeg voor de irissen, maar er is nog genoeg te zien aan bloemen, struiken en bomen.

In Tokyo bezoeken we de tuinen van het Keizerlijk Paleis, waar een apart gedeelte is voor de pioenrozen. Dat die zo groot konden worden, had ik nooit gedacht. Ze staan onder hun eigen parasolletjes te bloeien. We lopen door het YogiYogi-park, de enige plaats in heel Tokyo waar je mag picknicken, maar alleen op bepaalde zon-en feestdagen. Men zit er op een picknickdeken in een kring en eet uit een rieten mand. Daarna doet men rustig een spelletje. Geen geschreeuw, geen gedoe, geen troep. Daar zien we ook de enige hondjes van Japan. Piepklein, uitgedost volgens de

laatste mode (zonnebrilletje op) in speciale kinder- pardon, hondenwagens. In Kyoto gaan we natuurlijk naar het beroemde bamboe-bos. Het 20 m hoge gras (bamboe is een gras) torent hoog boven alle bezoekers uit en dat zijn er een heleboel. Maar de blauwe regen bloeit rijkelijk in blauwe, lila en roze. De azalea bloeit in uiteenlopende kleuren. Binnen de muren van het Nijo Kasteelcomplex in Kyoto zijn drie enorme tuinen, waaronder een 'droge tuin', zoals de bekende zentuinen: aangeharkte witte-stenen-perken, wonderlijk rustgevend voor het oog.

In Takamatsu gaan we naar het wereldberoemde Ritsurin Park, waar 1000 van de 1400 dennenbomen allemaal hun persoonlijke verzorger hebben. Daarom ook zijn al die parken en tuinen ongeëvenaard. Er is een waar leger aan tuinmannen de hele dag bezig elk blaadje dat valt op te rapen, elke uitgebloeide bloem te verwijderen, elk pad aan te harken en elke steen schoon te houden. En er zijn specialisten voor het onderhoud van de vijvers en waterpartijen, waar allerlei soorten (vaak zeven, nooit vier) koi-karpers zwemmen en beeldschone, vaak rode boogbruggetjes de bezoeker over de watertjes leiden. Nee, nooit vier, want het getal vier wordt in heel Japan (en China) vermeden. Het wordt vrijwel hetzelfde uitgesproken als het woord voor de dood. Daarom hebben veel hotels in Japan zelfs geen kamer met dit nummer. Dit terzijde.

De parken worden ook druk bezocht en hoewel er geen afvalbakken zijn, ligt er nergens ook maar een snippertje op de grond. Men neemt het kleinste papiertje gewoon mee. Heel soms is er een hoekje met een automaat waar je drinken uit kunt halen. Er is dan ook een bankje en daar is wel een afvalbak. En een toilet natuurlijk, want daarvan zijn er ook honderden, overal in Japan. Allemaal brandschoon en zeer geavanceerd, je kunt er je persoonlijke voorkeur inprogrammeren. Maar rond de tempels zijn ook de mooiste parken te vinden.

Bij Ueno, een treinstation in Tokyo zijn in het tempelcomplex er vlakbij twee 600 jaar oude kamferbomen, die door twee tieners eerbiedig begroet worden. Voor de torii, de meestal rood geverfde toegangspoort tot het gebied waar de tempel staat, buigt men. Van jong tot oud. Een teken van respect. Men buigt veel in Japan. Als je je aankoop of wisselgeld aanneemt in een winkel (altijd met beide handen iets geven of aannemen), de treinconducteur buigt voor de passagiers voordat hij een coupé binnengaat of verlaat. Je buigt voor de tempels, voor de beelden erin en dus ook voor de torii. En de tempels zijn wonderschoon. Schoenen uit natuurlijk, net zoals je geacht wordt je schoenen uit te doen binnenshuis. Daar staan immers slippers klaar – en vaak aparte slippers bij de badkamer. Geen klaarstaande slippers in tempels, maar ook op sokken verbaas ik mij over de pracht in de shinto-tempels en de schitterende boeddhabeelden in de boeddhistische tempels, die je ook veel ziet in Japan.

Op het eiland Miyajima – daar waar de meest beroemde torii van heel Japan (bij vloed) in het water staat – lopen we de berg op naar de Daishoin tempel. Het is er heel, heel rustig, hoewel het 'Kinderdag' is, een feestdag in de 'Golden Week' en veel mensen vrij hebben, maar het is nog best een klimmetje. In een ondergrondse ruimte van een van de zes tempels die je er kunt vinden, staan honderden boeddhabeelden onder duizend lantaarns. In een tuintje in het park rondom de tempel staan 500 verschillende boeddhabeeldjes van steen die allemaal verschillend zijn. Ze hebben rode mutsjes op, deze boeddha's letten speciaal goed op kinderen. We zien er zelfs een Tibetaanse mandala van gekleurde rijstkorrels. Veel Japanse boeddhistische tempels hebben hun roots in Tibet. Alleen zouden ze in Tibet de mandala meteen opvegen en weggooien als hij af was (het gaat om het proces van het maken en niet om het resultaat) en hier ligt hij al heel lang. Maar hij is wel erg mooi.

En zo staat heel Japan vol met tempels, meer dan 70.000. En overal zijn vriendelijke en behulpzame mensen die hun best doen de buitenlander te helpen. Want dat is misschien nog wel het meest bijzonder aan Japan: dat iedereen altijd bereid is je bij te staan. De weg wijzen, de juiste vertrektijd van een trein, het kopen van een kaartje, het oversteken van een zebra, overal zijn aardige mensen die de tijd nemen om je terwille te zijn. Er is nu alleen nog maar één probleem over: ik wil heel graag weer naar Japan.